

بررسی نظرات صاحب نظران آموزشی در مورد نحوه ارائه دروس علوم پایه رشته پرستاری در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

ژاکلین وارطانوسیان^{۱*}، دکتر ژیلا عابد سعیدی^۲، دکتر هومان منوچهری^۳، اعظم مسلمی^۴

^۱ دانش آموخته کارشناسی ارشد آموزش پزشکی، دانشکده آموزش علوم پزشکی و کارشناس آزمایشگاه، گروه علوم پایه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران
^۲ استادیار، گروه داخلی جراحی، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران
^۳ استادیار، گروه علوم پایه، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران
^۴ دانشجوی دکتری آمار زیستی، دانشکده پیراپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران
■ نویسنده مسئول مکاتبات: ژاکلین وارطانوسیان jacqva@gmail.com

چکیده

زمینه و هدف: آموزش علوم پایه و کاربرد بالینی، آن به دانشجویان پرستاری دارای اهمیت است، اما، اساتید پرستاری مشکلات آموزشی و یادگیری علوم پایه را گزارش کرده اند. هدف از این پژوهش بررسی نظرات صاحب نظران آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در مورد نحوه ارائه (چیدمان) علوم پایه می باشد.

مواد و روش ها: این پژوهش یک مطالعه توصیفی است. تعداد ۳۵ نفر از صاحب نظران آموزشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی که به صورت قضاوتی انتخاب شدند، در مطالعه شرکت کردند. داده ها به وسیله پرسشنامه پژوهشگر ساخته جمع آوری شد. روایی پرسشنامه با روش روایی صوری و محتوایی و پایایی آن با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ مورد بررسی قرار گرفت. تجزیه و تحلیل داده ها با استفاده از نرم افزار اس پی اس نسخه ۱۸ و روش های آماری توصیفی انجام شد.

یافته ها: نتایج نشان داد که ۵۰ درصد صاحب نظران با نسبت تعداد واحدهای دروس علوم پایه جهت دستیابی به اهداف درس پرستاری موافق اند. همچنین، آن ها با افزایش زمان اختصاص داده شده به دروس تشریح و فیزیولوژی، بخصوص با ارائه این دروس با واحدهای بیشتر در چند نیمسال و کاربردی کردن آن ها با دروس تخصصی پرستاری و بالین موافق اند.

نتیجه گیری: یکی از اولویتهای برنامه ریزان آموزشی باید کاربرد بالینی دروس علوم پایه در رشته پرستاری باشد و نیز تحول اساسی در نحوه ارائه دروس علوم پایه به ویژه دروس تشریح و فیزیولوژی در این رشته صورت گیرد.

کلمات کلیدی: برنامه ریزی آموزشی، صاحب نظر آموزشی، آموزش پرستاری، دروس علوم پایه

مقدمه

درسی و شایستگی پرستاران فارغ التحصیل این رشته شده است (Kim و همکاران، ۲۰۱۰؛ Salminen و همکاران، ۲۰۱۰). در ایران نیز، آموزش پرستاری طی سال های اخیر از رشد و روند مثبتی برخوردار بوده ولی همانند بسیاری از کشورهای دیگر با چالش های غیر قابل انکاری نیز مواجه بوده است (Khomeiran & Deans، ۲۰۰۷). آموزش پرستاری همواره

مأموریت اصلی آموزش پرستاری، تربیت پرستارانی توانمند و دارای دانش، نگرش و مهارت های لازم برای حفظ و ارتقاء سلامت افراد جامعه است (Li و همکاران، ۲۰۰۸). آموزش پرستاری به عنوان بخشی از نظام آموزش علوم پزشکی در دهه های اخیر در جهان با سرعت زیادی در حال توسعه و گسترش است که باعث نگرانی درباره کیفیت آموزش، برنامه های

علوم پایه است (Akinsanya, ۱۹۸۷؛ Kyriacos و همکاران، ۲۰۰۵). هر چند تجدید نظر در برنامه درسی پرستاری منجر به، گنجاندن علوم اجتماعی در برنامه شد، ولی این امر به بهای علوم پایه منجر شد (Jordan و همکاران، ۱۹۹۹؛ Kyriacos و همکاران، ۲۰۰۵؛ Mulhall, ۱۹۹۰).

اهمیت این علوم در حیطه بالین برای دانشجویان پرستاری مشخص است (Davis, ۲۰۱۰؛ Gresty & Cotton, ۲۰۰۳)، و نیاز به یادگیری آن را نیز درک کرده اند (Prowse, ۲۰۰۳)، اما در طی سه دهه اخیر، اساتید پرستاری مشکلات آموزشی و یادگیری علوم پایه را گزارش کرده اند (Davis و همکاران، ۲۰۰۰؛ McVicar & Clancy, ۲۰۰۱). ارائه (چیدمان) دروس علوم پایه رشته پرستاری در جهان به گونه‌های متفاوتی است. به طور مثال در دانشگاه تورنتو در سال اول تحصیلی در طی دو نیمسال به دروس علوم پایه می‌پردازند، و در برخی دیگر از دانشگاه‌ها مثل دیترویت، دانشجویان قبل از پذیرش در رشته پرستاری دروس علوم پایه را در دو نیمسال طی یک سال به صورت پیش نیاز می‌گذرانند. در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی ارائه دروس علوم پایه (انگل‌شناسی ۲ واحد درسی، بیوشیمی ۲ واحد درسی، تشریح ۲ واحد درسی، فیزیولوژی ۳ واحد درسی و میکروپزشکی ۲ واحد درسی) برای نیمسال اول تحصیلی به طور هم زمان طراحی و به اجرا گذاشته می‌شود. با توجه به این که الگوهای ارائه دروس علوم پایه در رشته پرستاری باید متناسب با نیازهای بالینی پرستاری باشد، این با هدف بررسی نظرات صاحب نظران آموزشی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی در مورد نحوه ارائه (چیدمان) علوم پایه انجام شد.

مواد و روش‌ها

این پژوهش، یک مطالعه توصیفی است. شرکت‌کنندگان در مطالعه ۳۵ نفر از صاحب نظران آموزشی بودند که به روش قضاوتی انتخاب شدند. صاحب نظران، عضو هیئت علمی یا غیر هیئت علمی دانشکده پرستاری و مامایی، با حداقل ۵ سال سابقه کار در حوزه برنامه ریزی درسی و یا آموزش علوم پایه و پرستاری با مدرک کارشناسی، کارشناسی ارشد، و یا دکترا بودند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه پژوهشگر ساخته استفاده گردید، که از دو بخش تشکیل شده بود. بخش اول اطلاعات فردی و جمعیت شناختی و بخش دوم سؤالات مربوط به نظرات در مورد نحوه ارائه دروس علوم پایه بود. پاسخ‌ها در مقیاس لیکرت پنج درجه‌ای از کاملاً مخالفم (نمره ۱)،

در حال دگرگونی است و سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در مورد تغییرات در سطح ملی و سازمان‌های آموزش پرستاری است و این تصمیم‌ها تصادفی نیستند (Uys & Gwele, ۲۰۰۵) بنا براین پژوهش در زمینه آموزش پرستاری می‌تواند به تصمیم‌گیری کمک کند.

دروس علوم پایه در برنامه آموزشی پرستاری شامل: انگل‌شناسی، بیوشیمی، تشریح، فیزیولوژی، میکروپزشکی و ایمنولوژی است. روند رو به رشد و سریع علوم پایه و اهمیت ارتقاء بیشتر درمان‌های پزشکی و جراحی به اعتلاء توسعه مداوم نقش‌های پرستاران انجامیده است (Carvalho, ۲۰۰۳؛ Johnston, ۲۰۱۰). از این رو، آموزش علوم پایه و کاربرد آن در پرستاری بالین نیز همواره نیاز به ارتقاء دارد (Friedel & Treagust, ۲۰۰۵). زیرا دانش علوم پایه برای مهارت‌های پرستاری ضروری است (Clancy و همکاران، ۲۰۰۰؛ Clarke, ۱۹۹۵؛ Torrence & Jordan, ۱۹۹۵)، درک آن منجر به شکل‌گیری بخش مهم مبنای دانش پرستاران می‌گردد (Clancy و همکاران، ۲۰۰۰؛ United Kingdom Central Council, ۱۹۸۸). تدریس و یادگیری علوم پایه نیازمند یک رویکرد منسجم، ساختارمند (Kyriacos و همکاران، ۲۰۰۵؛ Trnoblanski, ۱۹۹۳) و ادغامی با محتوای پرستاری را دارد (Barclay & Neil, ۱۹۸۷؛ Kyriacos و همکاران، ۲۰۰۵).

در آغاز الگوی پزشکی برای توصیف تشریح، فیزیولوژی، آسیب‌شناسی، علائم، نشانه‌های بیماری، پیش‌آگهی و درمان در پرستاری به کار گرفته می‌شد (Hayward & Akinsanya, ۱۹۸۲). در حدود ۵۰ سال، الحاق علوم پایه در برنامه درسی رشته پرستاری - با این باور که "پرستاران در مورد این علوم شناخت دارند" و اکثریت آن‌ها می‌توانند در عمل آن را به کار گیرند - بدون چالش بود. اما برخی از نظریه پردازان کاربرد این الگوی زیست پزشکی خلاصه شده، در پرستاری را مورد سوال قرار دادند. Trnoblanski (۱۹۹۶) اظهار می‌کند که گرچه پرستاری متأثر از پزشکی بوده ولی در تلاش برای استقلال حرفه‌ای باید در پی الگوهای آموزشی با رویکرد کل نگر و توجه به جنبه های روانی-اجتماعی سلامت و بیماری در برنامه آموزشی خود باشد (McVicar و همکاران، ۲۰۱۰). در آموزش پرستاری ارتباط مفهومی بین علوم پایه و عمل پرستاری مورد تأکید است (Clancy و همکاران، ۲۰۰۰؛ Gresty & Cotton, ۲۰۰۳)، و این ارتباط مفهومی را زیست پرستاری نامیدند (Akinsanya, ۱۹۸۷). الگوی زیست پرستاری، مفهومی از سطوح اقدامات پرستاری و تلاشی در راستای ارتباط مستقیم و ساختارمند بین ارائه خدمات و

مخالقم (نمره ۲)، نظری ندارم (نمره ۳)، موافقم (نمره ۴) و کاملاً موافقم (نمره ۵) تنظیم گردید.

برای تعیین روایی ابزار از روش روایی صوری و محتوایی و پایایی از روش همسانی درونی و آزمون مجدد استفاده شد. ضریب همبستگی بین دو بار پاسخگویی به سؤالات پرسشنامه بین ۰/۹-۰/۶ و ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۶ محاسبه گردید.

پس از کسب موافقت مسئولین دانشکده‌های پرستاری و مامائی و آموزش پزشکی و توضیح به شرکت کنندگان پرسشنامه‌ها توزیع گردید. جهت تجزیه و تحلیل داده های پژوهشی از نرم افزار بسته آماری برای علوم اجتماعی نسخه SPSS18 و روش های آماری توصیفی (توزیع انواع فراوانی ها، محاسبه شاخص های مرکزی و پراکندگی) استفاده شد.

یافته‌ها

یافته‌ها نشان داد ۲۹/۴ (نفر ۱۰) درصد صاحب نظران مرد و ۷۰/۶ (نفر ۲۴) درصد زن بودند. دامنه سنی آن‌ها ۲۸/۰ تا ۵۹/۰ سال با میانگین ۴۸/۷ سال و انحراف معیار ۵/۸ سال بود. ۲۶/۵ (نفر ۹) درصد نمونه‌ها غیر هیئت علمی و ۷۳/۵ (نفر ۲۵) درصد هیئت علمی بودند. ۱۱/۸ (نفر ۴) از نمونه‌ها کارشناس، ۶۷/۶ (نفر ۲۳)

کارشناس ارشد و ۲۰/۶ (نفر ۷) دکترا بودند. رشته تحصیلی ۷۳/۵ (نفر ۲۵) درصد از صاحب نظران پرستاری، ۱۷/۶ (نفر ۶) درصد علوم پایه، ۲/۹ (نفر ۱) درصد فناوری آموزشی، ۲/۹ (نفر ۱) درصد روان شناسی عمومی و ۲/۹ (نفر ۱) درصد بیهوشی بود. پست سازمانی ۱۴/۷ (نفر ۵) درصد از نمونه‌ها مدیریتی، ۷۹/۴ (نفر ۲۷) درصد آموزشی و ۵/۹ (نفر ۲) درصد اداری آموزشی بود.

در این مطالعه ۵۰ (نفر ۱۷) درصد از صاحب نظران آموزشی با نسبت تعداد واحدهای دروس علوم پایه جهت دستیابی به اهداف درس پرستاری، ۳۸/۲ (نفر ۱۳) درصد به ارائه دروس علوم پایه در دو نیمسال موافق و ۲۹/۴ (نفر ۱۰) درصد از آن‌ها با ارائه دروس علوم پایه در چند نیمسال مخالف بودند.

در جدول ۱ نظرات صاحب نظران مورد مطالعه در مورد نحوه ارائه دروس علوم پایه در رشته پرستاری را نشان می‌دهد. تمامی صاحب نظران با زمان اختصاص داده شده به دروس انگل شناسی، بیوشیمی، تشریح، فیزیولوژی و میکروب شناسی موافق اند، که بیشترین ۵۸/۸ (نفر ۲۰) درصد موافقت برای درس بیوشیمی است. در مورد نحوه ارائه دروس علوم پایه اکثر صاحب نظران بر ارتباط دروس علوم پایه با دروس تخصصی پرستاری و کاربردی کردن آن تاکید داشتند (جدول شماره ۲)

جدول ۱: نظرات صاحب نظران مورد مطالعه در مورد نحوه ارائه دروس علوم پایه در رشته پرستاری

جمع		کاملاً موافقم (۵)		موافقم (۴)		نظری ندارم (۳)		مخالقم (۲)		کاملاً مخالفم (۱)		جدول (۱)
		تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۱۰۰	۳۴	۱۱/۸	۴	۴۴/۱	۱۵	۱۴/۷	۵	۲۳/۵	۸	۵/۹	۲	زمان اختصاص داده شده به درس انگل شناسی
۱۰۰	۳۴	۵/۹	۲	۵۸/۸	۲۰	۸/۸	۳	۲۰/۶	۷	۵/۹	۲	زمان اختصاص داده شده به درس بیوشیمی
۱۰۰	۳۴	۰/۰	۰	۳۸/۲	۱۳	۸/۸	۳	۳۵/۳	۱۲	۱۷/۶	۶	زمان اختصاص داده شده به درس تشریح
۱۰۰	۳۴	۲/۹	۱	۴۴/۱	۱۵	۸/۸	۳	۱۷/۶	۶	۲۶/۵	۹	زمان اختصاص داده شده به درس فیزیولوژی
۱۰۰	۳۴	۲/۹	۱	۵۲/۹	۱۸	۱۴/۷	۵	۱۴/۷	۵	۱۴/۷	۵	زمان اختصاص داده شده به درس میکروب شناسی
۱۰۰	۳۴	۵/۹	۲	۲۳/۵	۸	۱۷/۶	۶	۳۲/۴	۱۱	۲۰/۶	۷	افزایش زمان اختصاص داده شده به درس انگل شناسی
۱۰۰	۳۴	۰/۰	۰	۳۵/۳	۱۲	۱۷/۶	۶	۴۱/۲	۱۴	۵/۹	۲	افزایش زمان اختصاص داده شده به درس بیوشیمی
۱۰۰	۳۴	۲۰/۶	۷	۵۰/۰	۱۷	۵/۹	۲	۲۳/۵	۸	۰/۰	۰	افزایش زمان اختصاص داده شده به درس تشریح
۱۰۰	۳۴	۱۷/۶	۶	۴۷/۱	۱۶	۱۱/۸	۴	۲۰/۶	۷	۲/۹	۱	افزایش زمان اختصاص داده شده به درس فیزیولوژی
۱۰۰	۳۴	۸/۸	۳	۳۲/۴	۱۱	۲۳/۵	۸	۲۹/۴	۱۰	۵/۹	۲	افزایش زمان اختصاص داده شده به درس میکروب شناسی
۱۰۰	۳۴	۵/۹	۲	۱۱/۸	۴	۱۴/۷	۵	۴۱/۲	۱۴	۲۶/۵	۹	کاهش زمان اختصاص داده شده به درس انگل شناسی
۱۰۰	۳۴	۰/۰	۰	۲/۹	۱	۱۱/۸	۴	۶۱/۸	۲۱	۲۳/۵	۸	کاهش زمان اختصاص داده شده به درس بیوشیمی
۱۰۰	۳۴	۰/۰	۰	۰/۰	۰	۵/۹	۲	۵۲/۹	۱۸	۴۱/۲	۱۴	کاهش زمان اختصاص داده شده به درس تشریح
۱۰۰	۳۴	۲/۹	۱	۰/۰	۰	۵/۹	۲	۵۵/۹	۱۹	۳۵/۳	۱۲	کاهش زمان اختصاص داده شده به درس فیزیولوژی
۱۰۰	۳۴	۳۳/۰	۰	۲/۹	۱	۱۴/۷	۵	۵۵/۹	۱۹	۲۶/۵	۹	کاهش زمان اختصاص داده شده به درس میکروب شناسی

جدول ۲: نظرات صاحب نظران مورد مطالعه در مورد بهترین نحوه ارائه دروس علوم پایه در رشته پرستاری

کد	تعداد	درصد
ارتباط دروس علوم پایه با دروس تخصصی پرستاری و کاربردی کردن آن	۲۴	۵۷/۱
ارائه دروس علوم پایه با واحدهای بیشتر در چند نیمسال (بخصوص تشریح/ فیزیولوژی)	۱۲	۲۸/۵
ارائه دروس علوم پایه به صورت تئوری و عملی و پخش فیلم	۵	۱۱/۹
ارائه دروس علوم پایه زیر نظر متخصصین علوم پایه	۱	۲/۳
جمع	۴۲	۹۹/۸

* به دلیل آن که هر صاحب نظر در مورد هر سؤال کیفی چندین کد اشاره کرده جمع تعداد از ۳۴ صاحب نظر بیشتر شده است.

* به دلیل تعداد زیاد بی پاسخین جمع درصد از ۱۰۰ درصد کمتر شده است.

بحث و نتیجه گیری

داده شده به این درس موافق اند. ۵۲/۹ درصد صاحب نظران نیز با کاهش زمان اختصاص داده شده به درس تشریح مخالف، ۵۰/۰ درصد با افزایش زمان اختصاص داده شده به این درس موافق و ۳۸/۲ درصد از آن‌ها با زمان اختصاص داده شده موافق اند. ۵۵/۹ درصد صاحب نظران نیز با کاهش زمان اختصاص داده شده به درس فیزیولوژی مخالف، ۴۷/۱ درصد صاحب نظران با افزایش زمان اختصاص داده شده به درس فیزیولوژی موافق و ۴۴/۱ درصد از آن‌ها با زمان اختصاص داده شده به این درس موافق اند. ۵۵/۹ درصد صاحب نظران با کاهش زمان اختصاص داده شده به درس میکروب شناسی مخالف، ۳۲/۴ درصد صاحب نظران با افزایش زمان اختصاص داده شده موافق و ۵۲/۹ درصد از آن‌ها با زمان اختصاص داده شده به درس میکروب شناسی موافق اند.

۳۸/۲ درصد صاحب نظران با ارائه دروس علوم پایه در دو نیمسال موافق و ۲۹/۴ درصد آن‌ها با ارائه این دروس در چند نیمسال مخالف اند.

در تحقیق شفيعی و همکاران (۲۰۱۱) در سال ۱۳۸۸ تاثیر مثبت تغییرات چیدمان (تغییر زمان ارائه) دروس علوم پایه را بر میانگین نمرات دروس فیزیولوژی (۱)، تشریح اندام عملی و نظری، فیزیولوژی (۲) الف، فیزیولوژی (۲) ب، فیزیولوژی (۲) عملی نشان دادند که نشان دهنده مفید بودن تغییرات انجام شده است، در حالیکه تأثیر منفی در میانگین درس باکتری شناسی نظری، مشاهده گشت که می تواند ناشی از ارائه دروس مذکور در نیمسال های پائین تر که دانشجو هنوز از نظر علمی آمادگی درک مفاهیم دروس فوق را نداشته اند، باشد. رودباری و موحد (۲۰۰۴) براساس نتایج تحقیق خود تغییرات زمان ارائه دروس علوم پایه و یا شکستن تعداد واحدهای دروس به واحدهای کوچکتر را از عوامل تأثیرگذار بر نتایج آزمون علوم پایه دانستند. زیرا برخی از دروس علوم پایه ارتباط نزدیکی با نتیجه امتحان جامع دارند. Choi- Kwon و همکاران (۲۰۰۲) با

هدف این مطالعه بررسی نظرات صاحب نظران آموزشی در مورد نحوه ارائه دروس علوم پایه رشته پرستاری در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی بود. نتایج مطالعه حاضر نشان داد که ۵۰ درصد صاحب نظران با نسبت تعداد واحدهای دروس علوم پایه جهت دستیابی به اهداف درس پرستاری موافق اند. نتایج به دست آمده در این تحقیق هم سو با سایر مطالعات انجام شده است. به طوری که Jordan و همکاران (۱۹۹۹) نیز در تحقیق خود نتیجه گرفتند که ۵۷ درصد از اساتید با چیدمان کنونی دروس علوم پایه در برنامه آموزشی پرستاری موافق اند. البته در این مطالعه اساتید دارای دو دیدگاه بودند: گروهی که مشکلات عمده را ناشی از کمبود تخصیص زمان در آموزش این دروس می شناختند و گروهی که میزان تقاضا در فزونی زمان ارائه را افراط آمیز می دانستند. همچنین، در این بررسی مشاهده شد که تعداد کمی از اساتید (۱۲-۱۶ درصد) به کمی زمان اختصاص داده شده در کلیه مدل های تدریسی علوم پایه اشاره دارند. این نظرات دو سویه اساتید درباره زمان تخصیص یافته برای دروس علوم پایه از آن جا ناشی شده بود که ۱۰ درصد با افزایش و ۳۳ درصد با کاهش این دروس موافق بودند. یافته های حاصل از پژوهشی دیگر در سال های میلادی ۱۹۹۴ و ۱۹۹۵ در انگلستان درباره علوم پایه در برنامه آموزشی پیش از استخدام پرستاران نشان داد که ۳۳ درصد از اساتید اختصاص زمان برای علوم پایه را بیش از اندازه گزارش نمودند و فقط ۱۰ درصد زمان در نظر گرفته را ناکافی معرفی کردند (Davis و همکاران، ۲۰۰۰).

در مطالعه حاضر، ۴۱/۲، ۳۲/۴ درصد صاحب نظران به ترتیب با کاهش و افزایش زمان اختصاص داده شده به درس انگل شناسی مخالف، و ۴۴/۱ درصد از آن ها، با زمان اختصاص داده شده به این درس موافق اند. ۶۱/۸، ۴۱/۲ درصد صاحب نظران به ترتیب با کاهش و افزایش زمان اختصاص داده شده به درس بیوشیمی مخالف، ۵۸/۸ درصد از آن ها، با زمان اختصاص

این کاهش بخصوص در مورد درس نورواناتومی، می تواند نامرتبط بودن دانش واحدهای مذکور با تجربه و فعالیت حرفه و و معرفی نا کافی دوباره آن ها باشد، در حالیکه محتوای درس فیزیولوژی در قسمت های متنوعی طی سال دوم پزشکی مرور می گردد.

Larcombe & Dick (۲۰۰۳) معتقدند که باید برنامه ریزان و اساتید پرستاری متقاعد شوند که با وجود اهمیت دروسی مانند جامعه شناسی و روانشناسی نباید مدت زمان اختصاص داده شده برای آموزش علوم پایه با آنها یکسان در نظر گرفته شود. نتایج این مطالعه نشان می دهد صاحب نظران آموزشی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با افزایش زمان اختصاص داده شده به دروس تشریح و فیزیولوژی، بخصوص با ارائه این دروس با واحدهای بیشتر در چند نیمسال و کاربردی کردن آن ها با دروس تخصصی پرستاری و بالین موافق اند. بنابراین به نظر می رسد یکی از اولویت های برنامه ریزان آموزشی باید کاربرد بالینی دروس علوم پایه در رشته پرستاری باشد و نیز تحول اساسی در نحوه ارائه دروس علوم پایه به ویژه دروس تشریح و فیزیولوژی در این رشته صورت گیرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد آموزش پزشکی، دانشکده آموزش علوم پزشکی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی توسط خانم ژاکلین وارطانوسیان به راهنمایی خانم دکتر ژیلایا عابد سعیدی می باشد. بدین وسیله از زحمات کلیه مسئولین، اساتید، صاحب نظران آموزشی، همکاران و دانشجویان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی که به هر نحوی در انجام این مطالعه پژوهشگران را یاری نمودند صمیمانه تقدیر و تشکر می شود.

بررسی نتایج مطالعه خود در زمینه ارزیابی پرستاران در رابطه با علوم پایه در برنامه آموزشی خود افزایش زمان تعداد واحدهای اختصاص داده شده به دروس علوم پایه را عاملی مؤثر به منظور کاستن کمبود این دانش در پرستاران لازم دانستند.

کدهای اصلی استخراج شده از نظرات شرکت کنندگان پژوهش حاضر، در مورد بهترین نحوه ارائه دروس علوم پایه در رشته پرستاری، ارتباط دروس علوم پایه با دروس تخصصی پرستاری و کاربردی کردن آن (۵۷/۱ درصد) و ارائه دروس علوم پایه با واحدهای بیشتر در چند نیمسال (بخصوص تشریح/ فیزیولوژی) (۲۸/۵ درصد) بودند (جدول ۲). Yang و همکاران (۲۰۱۳) معتقدند: دانشجویان پرستاری و پرستاران در توصیف ادغام آموزش پرستاری و بالین ارتباط دانش پایه دروس تشریح و فیزیولوژی را ناکافی و نیازمند یادگیری بیشتر ذکر می کنند. در مطالعه Kyriacos و همکاران (۲۰۰۵)، ۵۳/۷ درصد پرستاران نیاز به آموزش بیشتر را در درس میکروب شناسی، ۴۶/۳ درصد در فیزیولوژی، ۳۵/۲ درصد در درس تشریح و ۲۴/۱ درصد در درس شیمی گزارش نمودند. همچنین، نتایج پژوهشی که Davis (۲۰۱۰) بر روی برنامه آموزشی پیش از استخدام پرستاران انجام داد، نشان داد همه آن ها ناکافی بودن ارتباط آموزش دروس علوم پایه با بالین را در برنامه آموزشی خود متذکر شدند. مصاحبه ها نشان داد که محتوای علوم پایه برنامه پیش از استخدام پرستاری، پرستاران را در نقش پرستاری شان آماده نمی کند و به حد کافی مرتبط با حرفه آن ها نیست و مجزا بودن دانش پرستاری از حیطه بالین برای مراقبت های بیماران زیان آور است. D'Eon (۲۰۰۶) در سال ۲۰۰۴ در پژوهش خود به این نتیجه رسید که دانش دانشجویان پزشکی پس از گذشت ده، یازده ماه ۱۹/۴ درصد و ۵۲ درصد به ترتیب در دروس فیزیولوژی و نورواناتومی کاهش یافته است. یکی از دلایل

REFERENCES

- Akinsanya JA (1987). The life sciences in nursing: development of a theoretical model. *Journal of Advanced Nursing*. 12(3) 267-274.
- Barclay L Neil J (1987). An integrated biophysical science curriculum: design and development. *Australian Journal of Advanced Nursing*. 4(2) 29-38.
- Carvalho V (2003). About epistemological constructs in science-a contribution to nursing. *Revista Latino Americana de Enfermagem*. 11(4) 420-428.
- Choi-Kwon S et al (2002). How Korean RNs evaluate their undergraduate education in the biosciences. *Journal of Nursing Education*. 41(7) 317-320.
- Clancy J McVicar A Bird D (2000). Getting it right? An exploration of issues relating to the biological sciences in nurse education and nursing practice. *Journal of Advanced Nursing*. 32(6) 1522-1532.
- Clarke M (1995). Nursing and the biological sciences. *Journal of Advanced nursing*. 22(3) 405-406.

- Davis GM(2010). What is provided and what the registrated nurse needs-bioscience learning through the pre-registration curriculum. *Nurse Education Today*. 30(8) 707-712.
- Davis S Murphy F Jordan S (2000). Bioscience in the pre-registrarion curriculum: finding the right teaching strategy. *Nurse Education Today*. 20(2) 123-135.
- D' Eon MF (2006). Knowledge loss of medical students on first year basic science courses at the university of Saskatchewan. *BioMed Central Medical Education*. 6(5) 1-10.
- Friedel JM Treagust DF (2005). Learning bioscience in nursing education: perceptions of the intended and the prescribed curriculum. *Learning in Health and Social Care*. 4(4) 203-216.
- Gresty KA Cotton DRE(2003). Supporting bioscience in the nursing curriculum: development and evaluation of an online resource. *Journal of Advanced Nursing*. 44(4) 339-349.
- Hayward JC Akinsanya JA (1982). *The Role of Biological Sciences in Nursing Education*. London, Macmillan Press.
- Johnston ANB (2010). Anatomy for nurses: providing students with the best learning experience. *Nurse Education in Practice*. 10(4) 222-226.
- Jordan S Davies S Green B (1999). The bioscience in the pre-registration nursing curriculum: staff and students' perceptions of difficulties and relevance. *Nurse Education Today*. 19(3) 215-226.
- Khomeiran RT Deans C (2007). Nursing education in Iran: past, present, and future. *Nurse Education Today*. 27(7) 708-714.
- Kim MJ et al (2010). Quality of faculty, students, curriculum and resources for nursing doctoral education in Korea: a focus group study. *International Journal of Nursing Studies*. 47(3) 295-306.
- Kyriacos U Jordan S Heever Jvd (2005). The biological sciences in nursing: a developing country perspective. *Journal of Advanced Nursing*. 52(1) 91-103.
- Larcombe J Dick J (2003). Who is best qualified to teach bioscience to nurses? *Nursing Standard*. 17(51) 38-44.
- Li YS Chen PS Tsai SJ (2008). A comparison of the learning styles among different nursing programs in Taiwan: implications for nursing education. *Nurse Education Today*. 28(1) 70-76.
- McVicar A Clancy J (2001). The biosciences and fitness for practice: a time for review? *British Journal of Nursing*. 10(21) 1415-1420.
- McVicar A Clancy J Mayes N (2010). An exploratory study of the application of biosciences in practice, and implication for pre-qualifying education. *Nurse Education Today*. 2010 30(7) 615-622.
- Mulhall A (1990). The contribution of the basic sciences to nursing practice research. *Journal of Advanced Nursing*. 15(12) 1354-1357.
- Prowse M (2003). Learning and using biosciences in nurseing. Part two: achieving patient outcomes in perioperative practice. *Journal of Advanced Perioperative Care*. 1(14) 129-135.
- Roudbari M Movahed S (2004). [The related factors on the pre-internship scores and the exam result of Zahedam medical students in 2002]. *Strides in Development of Medical Education*. 1(2) 94-103. (Persian)
- Salminen L et al (2010). Future challenges for nursing education-a European perspective. *Nurse Education Today*. 30(3) 233-238.
- Shafiei F et al (2011). [Evaluation and comparison the results comprehensive exam and the mean scores of basic science courses of Isfahan medical students before and after the changes of basic science courses]. *Iranian Journal of Medical Education*. 10(5) 1177-1187. (Persian)
- Torrence C Jordan S (1995). Bionursing: Putting science into practice. *Nursing Standard*. 9(49) 25-27.
- Trnobranski PH (1993). Biological sciences and the nursing curriculum: a challenge for educationalists. *Journal of Advanced Nursing*. 18(3) 493-499.
- Trnobranski PH (1996). Biological sciences in project 2000: an exploration of status. *Journal of Advanced Nursing*. 23(6) 1071-1079.
- United Kingdom Central Council (1988). *United Kingdom Central Council for Nursing Midwifery and Health Visiting Project 2000: A new preparation for practice*. London, UKCC.

- Uys LR Gwele NS (2005). Curriculum Development in Nursing. Process and Innovation. London and New York, Routledge Taylor and Francis Group.
- Yang WP et al (2013). Building a bridge for nursing education and clinical care in Taiwan-using action research and confucian tradition to close the gap. Nurse Education Today. 33(3) 199-204.

Opinions of Educational Experts in Shahid Beheshti University of Medical Sciences about Basic Science Courses Offer

Jacqueline Vartanoosian^{1*}, Zhila Abed Saeedi², Houman Manoochehri³, Azam Moslemi⁴

¹ Alumnus Master of Medical Education, School of Medical Education, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran. Medical Laboratory Scientist, Department of Basic Sciences, Faculty of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

² Assistant Professor, Department of Nursing, Faculty of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

³ Assistant Professor, Department of Basic Sciences, Faculty of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

⁴ PhD Student of Biostatistics, School of Paramedical Sciences, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

■ Corresponding author: jacqvq@gmail.com

Abstract

Background and aim: Education and clinical application of basic science is important in nursing education, nurse educators have reported problems with the teaching and learning of bioscience. This study aimed to explore educational expert's opinions regarding the basic science courses offer.

Materials and methods: This descriptive study was performed on 35 educational experts at Faculty of Nursing and Midwifery, Shahid Beheshti University of Medical Sciences. Data were collected with a semi-structured questionnaire. Face and content validity were checked. The reliability of the questionnaire was determined using the Cronbach's Alpha test. Data were analyzed by SPSS(version 18) and descriptive statistics.

Findings: 50.0 percent of educational experts agreed with the proportion of basic science courses for nursing course objectives. Also, they agreed with time extension for anatomy and physiology courses, especially these courses offer in several semesters and relevant to clinical nursing courses.

Conclusion: According to the results, it seems that curriculum planners should investigate about the clinical application of basic science courses in nursing program as a priority, and fundamental reform needs to consider basic science courses offer, especially anatomy and physiology, as well.

Keywords: Curriculum planning, Educational Experts, Nursing education, Basic science courses